

FÖR SVERIGES BÄSTA
VALMANIFEST 2022

Centerpartiet

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
EN LJUSARE FRAMTID ÄR MÖJLIG	3
SVERIGES UTMANINGAR KRÄVER HANDLINGSKRAFT	4
EN RÖST PÅ CENTERPARTIET ÄR EN RÖST FÖR SVERIGES BÄSTA	6
VÅRA VIKTIGASTE PRIORITERINGAR	8
KLIMATET KRÄVER VÅR HANDLINGSKRAFT	9
Centerpartiets reformagenda för att rädda miljön och klimatet	11
HELA SVERIGE BEHÖVS	13
Centerpartiets reformagenda för att hela landet ska leva	15
ETT JÄMSTÄLLT SVERIGE MED MÖJLIGHETER OCH RÄTTVISA FÖR ALLA 17	
Centerpartiets reformagenda för ett jämställt Sverige	19
FÖRETAGANDE OCH JOBB BYGGER SVERIGE	21
Centerpartiets reformagenda för att öka småföretagens potential	23
SVERIGES OCH HUSHÅLLENS EKONOMI MÅSTE STÄRKAS	25
Centerpartiets reformagenda för att stärka Sveriges och hushållens ekonomi.....	27
EN VÅRD OCH OMSORG SOM SÄTTER MÄNNISKAN I CENTRUM	28
Centerpartiets reformagenda för bättre vård och omsorg.....	30
VIDAREUTVECKLA DEN LIBERALA DEMOKRATIN	31
Centerpartiets reformagenda för att skydda och utveckla den liberala demokratin.....	32
ETT SAMHÄLLSKONTRAKT ATT LITA PÅ	34
Centerpartiets reformagenda för att stärka samhällskontraktet	36
VI VILL GE KRAFT ÅT VARJE MÄNNISKA	38

EN LJUSARE FRAMTID ÄR MÖJLIG

Valet 2022 handlar om vilket Sverige vi vill ha, och Centerpartiets vision för framtiden är hoppfull.

Vi kan skapa ett friare samhälle där alla har möjlighet att lyckas i livet – oavsett vem de är eller var de bor, varifrån de kommer eller vart de är på väg.

Vi kan bygga ett samhälle som tar vara på hela landets styrka och växtkraft, på landsbygd, i byar, i städer och i förorter.

Vi kan klara klimat- och miljöutmaningen och överlämna en hållbar planet till kommande generation.

Vi kan skapa ett mer jämställt Sverige som stärker kvinnors egenmakt och stoppar mäns våld mot kvinnor.

Vi kan förbättra vår gemensamma välfärd, från den bästa skolan när du är ung, till den bästa sjukvården när du blir sjuk och den bästa omsorgen på ålderns höst.

Vi som bor i Sverige kan göra allt detta – tillsammans – men det kommer inte att bli enkelt. För Sverige och världen står inför stora utmaningar. Vi måste ta itu med dem nu.

SVERIGES UTMANINGAR KRÄVER HANDLINGSKRAFT

Klimatutmaningen är akut. Temperaturer stiger, polarisar smälter och bränder rasar. Ekosystem kollapsar, människor flyr och matförsörjningen hotas. Varje dag utan handling är en förlorad dag.

En annan utmaning är risken att Sverige klyvs. Samtidigt som många branscher skriker efter medarbetare är hundratusentals människor arbetslösa. Vissa delar av landet har växtvärk medan andra bara har värk. I delar av landet minskar befolkningen och avstånden till offentlig och kommersiell service ökar. På många håll har myndigheters närvaro och förståelse för människors livssituation minskat, vilket leder till lägre tillit. Även i städerna pågår det en klyvning på grund av segregation och utanförskap. I för många kvarter har kriminella gäng tagit över.

Klyvningen skär också mellan enskilda människor och grupper. För dem som redan kämpar med att få ihop hushållskassan slår stigande priser och räntor extra hårt, och för svenskar med utländsk bakgrund är arbetslöshet och sämre hälsa vanligare än för genomsnittet. Dessutom hamnar fler pojkar efter i skolan och tre fjärdedelar av dem som tar sitt liv är män.

Jämställdheten i Sverige har en lång väg kvar att gå. Kvinnor äger hälften så mycket som män, och i dagens takt kommer lönegapet att slutas först 2041. Kvinnodominerade yrken undervärderas och kvinnor tar större ansvar för familj och hem. Män utsätter tiotusentals kvinnor för våld varje år.

Runtom i världen pågår en kamp mellan anhängare av den liberala demokratin och auktoritära krafter. Den måste vi vinna. Ibland förs kampen med vapen, som i fallet med Rysslands anfallskrig, som hotar Ukrainas överlevnad och hela Europas säkerhet. Ibland förs den med politik. I land efter land försöker auktoritära rörelser flytta fram positionerna, inskränka kvinnors, minoriteters och HBTQI-personers rättigheter samt attackera den fria pressen. Vi ser samma utveckling även här i Sverige.

För det vi bevittnar nu är historiskt. Ett högerpopulistiskt och främlingsfientligt parti med auktoritära ledare som förebilder ingår i ett regeringsalternativ för första gången sedan demokratin intåg. Ett parti som pekat ut liberalismen som sin huvudmotståndare. Ett parti som utmanar grundläggande demokratiska principer om allas lika värde och likhet inför lagen.

Sveriges utmaningar är många men våra styrkor är fler. Sverige är ett av världens bästa länder att leva i. Vi som bor här och de som levde före oss har byggt ett samhälle som kännetecknas av välstånd, frihet och rättssäkerhet – ett samhälle där vi månar om och respekterar både varandra och miljön.

Sverige rankas ofta i topp när det gäller levnadsstandard, innovationsklimat och hänsyn för miljö och klimat. Genom hårt arbete och framgångsrika reformer har Sverige blivit en av världens mest framgångsrika ekonomier.

Med den historien i ryggen och med Sveriges alla styrkor är en ljusare framtid möjlig.

EN RÖST PÅ CENTERPARTIET ÄR EN RÖST FÖR SVERIGES BÄSTA

En röst på Centerpartiet är en röst för Sveriges bästa.

Vi har de liberala värderingar som ligger till grund för ett land med frihet, demokrati och välfärd, och vi har den framåtdrivna reformagenda och den handlingskraft som krävs för att förbättra samhället.

Våra gröna frihetliga värderingar vägleder allt vi gör. Centerpartiet kommer alltid att kämpa för ett friare Sverige där människor kan bestämma mer över sina egna liv. För att lyckas med det krävs mer ekonomisk och social frihet, bättre omsorg om miljö och klimat och en trygg välfärd som ger alla möjlighet att förverkliga sina drömmar, oavsett förutsättningar.

I ett stormigt politiskt klimat står vi stadigt i våra värderingar. När andra ställer människa mot människa, grupp mot grupp, försvarar vi öppenheten, demokratin och principen om allas lika värde.

Dessa värderingar genomsyrar hela vår reformagenda. Det måste bli lättare att få ett jobb och bli billigare att anställa. Sverige måste bli mer jämställt; ingen kvinna ska utsättas för våld eller begränsas i livet eller karriären. Och hela landet ska leva och utvecklas. Allt detta förutsätter att miljön och klimatet mår bra, nu och för kommande generationer.

Centerpartiet har den handlingskraft som krävs för att göra visioner till verklighet och förbättra människors vardag. Runtom i hela landet kavlar vi upp ärmarna för att få saker gjorda. Vi värderar samarbete, ansvarstagande och resultat framför politiskt spel. Vi prioriterar långsiktiga, gemensamma lösningar med partier från både vänster och höger.

Den här kombinationen av starka principer och konstruktiv samarbetsvilja visar varför det behövs en stark liberal kraft i svensk politik, som sätter den enskilda människan i första rummet.

Det är möjligt att bygga koalitioner som varken utgår från den främlingsfientliga högerns nationalism eller den socialistiska vänsterns kvävande kollektivism. En majoritet av väljarna vill just det – att partierna lägger prestige åt sidan och söker samarbete i mitten.

Under de senaste åren har den politiska spelplanen förändrats och övriga borgerliga partier har öppnat för att regera ihop med Sverigedemokraterna. Centerpartiet är nu det enda borgerliga partiet som inte kommer samarbeta med Sverigedemokraterna eller ge dem makt över hur Sverige ska styras. Det står vi fast vid.

Kommande mandatperiod kommer på många sätt att präglas av att föra Sverige in i Nato och höja vår försvarsförmåga, säkra vår energiförsörjning, men också hanteringen av en hög inflation och stigande kostnader för hushållen. Därför krävs en stabil regering som har fokus på och förmåga att hantera dessa centrala frågor.

Inför årets val söker Centerpartiet stöd för samarbete och en ny regering med en liberal politik förankrad i mitten. Det bästa för Sverige vore om fler partier hade mod att samarbeta över den traditionella blockgränsen. Det kommer Centerpartiet fortsätta sträva efter, för stabilitet och breda lösningar i en orolig tid.

Det är så vi hittar långsiktiga och konstruktiva lösningar för Sveriges bästa.

VÅRA VIKTIGASTE PRIORITERINGAR

- Sverige behöver ett handlingskraftigt klimatledarskap som gör skillnad på riktigt. För att övervinna klimathotet måste vi ta vara på teknikens möjligheter och företagens innovationskraft.
- Hela landet behövs, från förort till industriort, från storstad till landsbygd. Alla delar av Sverige ska se ökad frihet, trygghet och tillgänglighet nästa mandatperiod. Det är dags att frigöra landsbygdens enorma potential.
- Vi ska bygga ett jämställt Sverige med möjligheter och rättvisa för alla. Vi ska stärka kvinnors trygghet och egenmakt. Förebyggande åtgärder mot mäns våld mot kvinnor ska genomsyra hela samhället och män som slår ska inte komma undan.
- Småföretagen är motorer för jobb, integration och möjligheter. Vi ska skapa bättre förutsättningar för dem att lyckas, med lägre skatt, mindre regelkrångel och en starkare arbetslinje.
- Sveriges och hushållens ekonomi måste stärkas, idag och långsiktigt. Vi ska sänka det totala skattetrycket och skapa stabilitet i statsfinanserna genom att hushålla med skattebetalarnas pengar.
- Vi ska bygga en vård och omsorg som sätter människan i centrum. Den ska bedrivas närmare den som behöver hjälp och med bättre arbetsvillkor för medarbetarna. Så kortar vi köerna och stärker likvärdigheten i hela landet.
- Den liberala demokratin får aldrig tas för given. Den ska vårdas, värnas och vidareutvecklas – idag och för kommande generationer.
- Vi ska stärka samhällskontraktet för ett tryggare och starkare Sverige, från landets gränser till ditt kvarter. Vi behöver rusta Sveriges totalförsvar, stärka hela rättskedjan, satsa på förebyggande insatser och en likvärdig skola.
- Centerpartiet söker samarbete för en politik som är tydligt förankrad i mitten. Vi står för grön, liberal politik och för att bryta den splittring och polarisering som riskerar att förlama Sveriges politiska handlingskraft. Sverige behöver vare sig främlingsfientlig högernationalism eller socialistisk vänsterpolitik.

KLIMATET KRÄVER VÅR HANDLINGSKRAFT

Framtiden är grön.

Centerpartiet sätter klimatet först, för att framtiden måste vara grön. När skogbränder rasar, havsnivåer stiger och stormar förvärras. När polarisar och glaciärer smälter, ekosystem kollapsar och människor flyr och mister livet till följd av klimatförändringar måste vi agera. Snabbt, kraftfullt och gemensamt.

Framtiden är också grön för att det är där – i klimatkampens framkant – som möjligheterna finns. Sverige är redan en världsledande producent av miljövänliga varor och tjänster men vi kan mycket mer. Marknaden är enorm och den kommer bara att växa. Där finns morgondagens jobb och välbefinnande.

En grön industriboom har redan påbörjats i Sverige, från batteriproduktion, bioraffinaderier och världens första fossilfria stål i norr till eldrivna bilar, flygplan och lastbilar längre söderut.

Företagens innovationskraft är nödvändig för att Sverige och resten av världen ska bli kvitt sitt beroende av fossil energi och övervinna klimathotet. Ekonomisk tillväxt och ett ambitiöst miljö- och klimatarbete måste i praktiken gå hand i hand, och med rätt politiska reformer går det att skapa jobb, öka välbefinnandet och samtidigt sänka utsläppen.

För att göra framtiden grönare måste många saker hända på hemmaplan. Det ska kosta mer att smutsa ner. Det ska vara lätt att göra rätt i vardagen. Transporternas utsläpp ska bort och ny utsläppsfri infrastruktur ska komma på plats. Och det ska också löna sig för hela landet att ställa om till en grönare ekonomi.

I Sverige behövs ett ännu mer konkurrenskraftigt och hållbart lantbruk, robust elförsörjning, bättre infrastruktur och fler snabbbladdare för elbilar. Sverige är EU:s näst mest glesbefolkade land och det innebär särskilda utmaningar för gles- och landsbygden som politiska beslut måste ta hänsyn till – det gäller inte minst behovet av kommunikationer och infrastruktur. Med rätt reformer kommer nya jobb att skapas på landsbygden inom allt från produktion av biobränslen till utvinning av de mineral och metaller som krävs för den gröna omställningen.

Sveriges städer ska bli grönare. Vi vill att varje invånare har närhet till grönska, med hög biologisk mångfald, fler parker och renare vatten. Städernas elförsörjning ska förbättras och det ska bli enklare att bygga solpaneler på taken. Elbilarna ska främjas med hjälp av fler laddplatser, differentierade trängselskatter som gynnar miljöbilar och bättre parkeringsmöjligheter. Det ska dessutom vara smidigt att välja bort bilen till förmån för tåg, buss, båt och cykel.

Med Centerpartiets reformagenda kan Sverige dessutom göra mycket mer för att sänka utsläpp i andra länder. Vi ska använda handelspolitiken för att kapa fossila subventioner runtom i världen och pressa stora utsläppare som Kina att stänga ner sina kolkraftverk. EU:s system för handel med utsläppsätter är bland de mest effektiva verktyg vi har, och vi vill göra det ännu mer ambitiöst och öppna upp det för fler länder som vill ansluta sig. Mer behöver göras för att flyget, sjöfarten och jordbruket ska kunna ställa om till förnybara drivmedel med stärkt konkurrenskraft.

Allt detta kräver ett nytt ledarskap i miljö- och klimatfrågor. Ett ledarskap som tar klimatfrågan på allvar och som är fast beslutet att Sverige ska gå före och visa vägen. Ett ledarskap som prioriterar effektiva åtgärder framför symbolpolitik eller passivitet. Som tar vara på teknikens möjligheter och människors innovationskraft, samt deras vilja till omställning och en hållbar livsstil.

För Centerpartiet är omsorg om miljö och klimat en central del av politiken, aldrig en nedprioritering eller ett särintresse. Att planeten mår bra är en grundförutsättning för resten av samhällsbygget.

Sveriges framtid är grön, och om vi får bestämma är den här fortare än någon annan.

Centerpartiets reformagenda för att rädda miljön och klimatet

Fördubbla produktionen av utsläppsfri el och förnybara bränslen

- Sverige ska bli Europas gröna batteri och exportera el till grannländer som fasar ut sitt fossilberoende. Vi vill fördubbla produktionen av utsläppsfri el, och rusta och bygga ut elnätet. Minst 50 TWh utsläppsfri el måste börja byggas nästa mandatperiod. Det krävs en kriskommission för att snabbare öka Sveriges utsläppsfria elproduktion och tillstånd för vindkraft ska få ta max två år.
- Stryp Putins krigskassa nu. Vi vill stoppa all energihandel med Ryssland och fasa ut fossila bränslen. Sveriges energiberoende måste stärkas, bland annat genom att mångdubbla produktionen av biobränslen och biogas.
- Skogen är en nyckel i den gröna omställningen. Ett hållbart skogsbruk förutsätter ett aktivt brukande av skogen. Den lagrar koldioxid, skapar jobb och är källan till framtidens biobränslen och byggmaterial. Skogsbruket behöver goda förutsättningar grundade i en stark äganderätt.

Gör det lätt att göra rätt

- Det ska vara enkelt och billigt att installera solpaneler, bygga laddning till elbilar och minska energianvändningen hemma – vare sig man bor i hus eller lägenhet. Det kan vi lösa genom att bredda och skala upp det gröna avdraget och göra det enklare att installera solpaneler på flerfamiljshus. Det ska finnas gott om laddplatser längs våra vägar och på våra parkeringar i hela landet.
- Klimatet kan inte vänta på dyra och krångliga regelverk. Det är dags att halvera tiden det tar att få tillstånd för gröna investeringar och reformera miljöbalken så att ett projekts klimatnytta ges större vikt i miljöprövningen.
- Sverige ska bli världens mest resurseffektiva land och ekonomin mer cirkulär. Med rätt stöd och regelförenklingar kan vi återvinna och återbruka allt från kläder till mineral och metaller.
- För att klara den gröna omställningen måste vi ta vara på Sveriges naturresurser. Det är bättre att Sverige tar ansvar och utvinner mer mineral och metaller istället för att fortsätta importera dem från länder med större klimatavtryck och sämre arbetsvillkor.

Vårda Sveriges miljö – till havs och på land

- Rädda Sveriges sjöar, vattendrag och hav. Våra barn ska kunna bada utan att utsättas för gifter, nedskräpning eller algblomning. Skadlig bottentrålning ska inte få förstöra för varken havsmiljön, den småskaliga fiskenäringen eller sportfisket.
- Sveriges natur ska vårdas och den biologiska mångfalden utvecklas. Mer måste göras för att restaurera våtmarker, bekämpa invasiva arter och underlätta för markägare att bidra, då frivillighet och äganderätt är grunden för en bättre naturvård.
- Vi ska arbeta för mer närodlat och klimatsmart mat och ett levande, hållbart jordbruk som bidrar till den biologiska mångfalden. Vi vill stärka de gröna näringarnas konkurrenskraft.
- Sveriges städer ska bli grönare. Utsläppsfria transporter, cyklar, elbilar och kollektivtrafik ska bli smidigare och attraktivare. Vi vill se fler grönområden nära där människor bor, renare vatten och mer biologisk mångfald. Det ska bli enklare att producera mer av sin egen el, med bland annat solpaneler och bättre elförsörjning inne i tätorter.

HELA SVERIGE BEHÖVS

Landsbygden bygger Sverige.

Här finns mycket av vår gemensamma styrka: råvarorna som skapat vårt välstånd, den gröna energi som driver klimatomställningen framåt och många av de människor som bidrar till att göra Sverige till världens bästa land. Här finns världens mest klimatsmarta jordbruk, som ger oss öppna landskap, mat på bordet, jobb och utveckling. Här finns skogen, som är helt avgörande för klimatarbetet och den svenska bioekonomin, för nya klimatsmarta produkter och för jobben runt om i vårt land.

Här finns också livet för alla oss som valt att leva på landsbygden i en helt vanlig men ofta helt fantastisk vardag – en vardag som det inte pratas tillräckligt mycket om i den politiska debatten.

Om vi lyckas förbättra landsbygdernas villkor gör vi en insats för hela landets bästa – för Sveriges beredskap och för framtida generationer. Om vi misslyckas blir Sverige fattigare, både ekonomiskt och kulturellt. Det är dags att välja väg.

Att hela landet ska leva handlar delvis om att skapa möjligheter. Oavsett var i landet vi bor ska man ha tillgång till en bra skola som ung och möjlighet att vidareutbilda sig längre fram i livet. Hela landet ska ha tillgång till en pålitlig infrastruktur, snabbt bredband och pålitlig mobiltäckning. Och det ska vara möjligt att hitta ett bra jobb eller starta ett framgångsrikt företag. Det är dags att frigöra landsbygdernas växtkraft.

Goda ekonomiska förutsättningar är inte minst avgörande för lantbruket och de gröna näringarna. Efter de senaste årens handelsstörningar, varubrist och höga priser har fler fått upp ögonen för värdet av en konkurrenskraftig och välmående livsmedelsförsörjning. Den är viktig i goda tider och livsviktig i händelse av krig eller kris. Matproduktionen måste öka, på kort och lång sikt.

Det är viktigt för företagandet i våra gles- och landsbygder – såväl för de gröna näringarna som för den viktiga besöksnäringen. Besöksnäringen har stor betydelse för hela landets utveckling, och för att den ska kunna fortsätta växa krävs också bättre kommunikationer och infrastruktur.

Regelförenklingar, skattesänkningar, gårdsförsäljning av alkohol och ett mer tillväxtvänligt strandskydd är bara några av de reformer som måste komma på plats för att stärka landsbygdens konkurrenskraft och öka människors frihet och självbestämmande.

Att hela landet ska leva är också en fråga om rättvisa. Alla invånare ska ha tillgång till en likvärdig och pålitlig välfärd oavsett var de bor, och den offentliga servicen ska finnas där när man behöver den. Ingen ska känna sig otrygg för att polisen är många mil bort; det är dags att öppna upp landsbygdens polisstationer på nytt.

Vinsterna från lokal kraftproduktion – som vind och vatten – ska i större utsträckning stanna kvar i bygden. Att bygga lokalt stöd och ge rättvis ersättning till markägare och närboende är viktiga nycklar för att lyckas med den gröna omställningen.

Kampen för landsbygdens villkor har varit en grundbult i Centerpartiets politik sedan vi grundades, ett arv vi vårdar och vidareutvecklar än idag.

Centerpartiets reformagenda för att hela landet ska leva

Frigör landsbygdens växtkraft

- Dyra, krångliga och innovationshämmande regelverk ligger som en våt filt över delar av landsbygden. Vi ska rensa upp bland överflödiga regler och byråkrati.
- Strandskyddet ska reformeras så att det blir lättare att bygga och bo på landsbygden. Det är dags att ge landsbygdsborna mer självbestämmande över sin egen mark, och genom regelförenklingar göra det enklare att bygga och bo på landsbygden.
- Det är orimligt att lokala producenter av alkoholhaltiga drycker inte kan sälja sina produkter till besökare. Tillåt gårdsförsäljning av alkohol för att stärka besöksnäringen och utveckla landsbygden.
- Sverige behöver ett ännu mer konkurrenskraftigt jordbruk. En långsiktigt hållbar livsmedelsförsörjning med ökad försörjningstrygghet och ökad matproduktion kräver regelförenklingar och skattesänkningar, inklusive ett kraftfullt jordbruksavdrag och en biodrivmedelspremie som gör det hållbara lantbruket mer lönsamt.

Skapa snabba, billiga och pålitliga kommunikationer i hela landet

- Vi vill rusta upp regionala järnvägar, bygga nya stambanor från norr till söder, höja standarden på det nationella stambanenätet i hela landet och storsatsa på morgondagens tågtrafik – för klimatets och landsbygdens bästa.
- Landsbygden behöver bättre vägar och bättre tillgång till cykelvägar. Vi vill rusta upp vägarna, göra dem mer trafiksäkra för alla trafikanter, förbättra belysningen, vägunderhållet året runt och bygga fler laddstolpar och snabbbladdare i hela landet.
- Det regionala flyget håller ihop Sverige. Flyginfrastrukturen ska fungera i hela landet. Vi vill säkerställa att de regionala flygplatserna står redo med rätt infrastruktur när elflyget utvecklas i snabb takt.
- Alla ska ha tillgång till bredband, mobiltelefoni och surf i hela landet. Vi vill fortsätta bygga ut bredbandet och stärka mobiltäckningen i hela landet, inklusive på tågen.

- Det reformerade reseavdraget måste i större utsträckning kompensera för de kostnader som följer med de långa avstånden på landsbygden.

Landsbygden ska få sin rättvisa andel av offentlig service och intäkter

- Offentlig service ska vara nära och pålitlig i hela landet. Alla ska ha en trygg polisnärvaro, en likvärdig skola och en trygg och nära vård och omsorg – oavsett var de bor.
- Den som bor på landsbygden men betalar för sådant som det offentliga står för i tätort ska bli kompenserad. Därför vill vi införa ett avdrag för avgifterna till väg-, brygg- och bredbandssamfälligheter.
- Den gröna omställningen kräver lokal förankring. Den som bor eller äger mark nära ett vindkraftverk ska kunna få ersättning. Mer av värdet som skapas från naturresurser – exempelvis vindkraft, vattenkraft och gruvor – ska stanna kvar lokalt.
- Statliga myndigheter måste samverka och arbeta marksnålt när man tar ny mark i anspråk för väg, tåg, el, etc. Likaså ska ersättning för ianspråktagen mark ersättas till avsevärt större belopp än idag.

ETT JÄMSTÄLLT SVERIGE MED MÖJLIGHETER OCH RÄTTVISA FÖR ALLA

Centerpartiet kommer alltid försvara din rätt att forma ditt eget liv. Oavsett vem du är eller varifrån du kommer ska du ha friheten och möjligheten att bestämma själv vart du är på väg. Varken staten eller samhället ska definiera dig eller stå i vägen för din utveckling eller dina drömmar.

Vi ser samtidigt de strukturer som håller människor tillbaka. Både flickor och pojkar tar skada när de trycks ner i fack som inte passar dem – vare sig det handlar om hederskultur i familjen, särbehandling i skolan eller diskriminering på arbetsplatsen. Sådana strukturer och normer måste tas på allvar och motarbetas.

Därför är det en självklarhet för Centerpartiet att vi ska leda kampen för ett jämställt Sverige som skapar möjligheter och rättvisa för alla.

Vi ska leda Sverige mot ett slut på mäns våld mot kvinnor. Män som slår ska inte komma undan. Därför vill vi skärpa straffen för sexualbrott och för mäns våld mot kvinnor, och kriminalisera kontrollerande beteende.

Det är också viktigt att brottsoffer får bättre stöd och att eftervåldet bekämpas. Vi vill bland annat att elektronisk fotboja används oftare och stärka skyddet för familjer med skyddad identitet. Kvinnojourer, tjejjourer och skyddade boenden behöver mer och permanent finansiering för att kunna fortsätta sitt viktiga arbete.

Varje man som slår var en gång en pojke. Därför är det viktigt att förebyggande insatser genomsyrar hela samhället och att det offentliga lägger grunden redan i förskolan och skolan. Organisationer som jobbar med flickor och pojkar, förövare och utsatta, ska ha den långsiktiga finansiering de behöver.

För att snabbare fånga upp barn i riskzonen vill vi se handlingsplaner mot hedersförtryck i alla skolor och bättre utbildning av personal. För att öka möjligheterna att upptäcka hedersförtryck behöver vi införa den nationella frånvarostatistik för skolan som Centerpartiet har drivit på för. Med ett förbud mot oskuldskontroller kan vi skydda flickor ytterligare.

Vi ska dessutom leda Sverige till större ekonomisk jämställdhet. Vi vill uppvärdera statusen på kvinnodominerade yrken och förbättra arbetsvillkoren inom offentlig sektor. Även kvinnors företagande behöver främjas, med trygghetssystem anpassade till företagares villkor och en mer jämställd fördelning av det offentliga riskkapitalet.

Att föda barn ska inte stå i vägen för karriären och föräldraskap ska inte vara en ekonomisk fälla för kvinnor. Därför vill vi reformera föräldraförsäkringen för en

mer jämställd, enkel och tydlig föräldraförsäkring anpassad till vårt moderna samhälle och arbetsliv.

För många familjer med små marginaler är kostnaden ett problem som gör att många barn inte får tillgång till den gemenskap och förberedelse för skolan som förskolan är. Vi vill göra förskola och fritidsverksamhet tillgänglig för alla, utan att dessa kostnader drabbar kommunerna, för att underlätta integrationen, stärka jämställdheten och ge varje barn en bra start i livet.

Vi ska leda Sverige till en mer jämställd sjukvård. Vi vill satsa på forskning om kvinnsjukdomar och stärka den genusmedicinska kompetensen inom vården. Förlossningsvården ska vara trygg och likvärdig i hela landet. Vi vill satsa på forskning om kvinnsjukdomar, den stressrelaterade psykiska ohälsan och stärka den genusmedicinska kompetensen inom vården.

Vi kan inte låta jämställdhetsproblemen fortgå en mandatperiod till. Inte bara av respekt för den enskilda flickans och kvinnans okränkbara rättigheter utan också för att jämställdheten gynnar hela samhället. Sverige blir rikare och ett bättre land att leva i när fler kvinnor jobbar och inte hindras från att nå sin fulla potential.

Vi är liberaler för att vi tror på individens frihet och allas lika värde. Ett samhälle utan jämställdhet är inte fullständigt fritt; ett samhälle utan jämställdhet är inte riktigt rättvist. Därför kan vi inte vänta på ett jämställt Sverige.

Centerpartiets reformagenda för ett jämställt Sverige

Stoppa mäns våld mot kvinnor och hedersförtryck

- Män som slår ska inte komma undan. Vi vill höja straffen för sexualbrott, grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning. Dessutom vill vi kriminalisera kontrollerande beteende.
- Det förebyggande arbetet måste börja tidigt och genomsyra hela samhället. Alla kommuner ska ha handlingsplaner för att förebygga mäns våld mot kvinnor och alla skolor ska ha handlingsplaner mot hedersförtryck. Skolpersonal och vårdpersonal bör utbildas och nationell frånvarostatistik införs för att snabbare kunna upptäcka hedersvåld.
- Brottsofferperspektivet måste stärkas och eftervåldet upphöra. Vi vill att elektronisk fotboja används i fler fall vid kontaktförbud och säkra det långsiktiga stödet till kvinnojourer, tjejjourer och skyddade boenden. Kvinnor med skyddad identitet ska enklare kunna byta efternamn på sina barn.
- Ingen ska utsättas för hedersförtryck i Sverige. Utöver tidiga insatser i skolan vill vi bland annat kriminalisera oskuldskontroller och kontrollerande beteende.

Alla kvinnor ska ha möjlighet till ekonomisk egenmakt

- Vi vill uppvärdera statusen för kvinnodominerande yrken och förbättra arbetsvillkoren inom offentlig sektor, bland annat genom karriärtjänster och rätt till kompetensutveckling.
- Sverige rankas lågt i internationella jämförelser över kvinnors företagande. Vi vill reformera trygghetssystemet så att fler kvinnor kan satsa på entreprenörskap och se till att statligt riskkapital fördelas mer jämställt.
- Fler utrikes födda kvinnor måste få en chans att jobba, lära sig svenska och till fullo komma in i det svenska samhället. Det är en vinst både för den enskilda och samhället i stort.
- Vi vill göra förskola och fritidsverksamhet tillgänglig för alla, utan att dessa kostnader drabbar kommunerna, för att underlätta integrationen, stärka jämställdheten och ge varje barn en chans att utvecklas tillsammans med pedagoger och andra barn.

- Vi vill modernisera föräldraförsäkringen så att fler kvinnor kan komma i arbete och göra karriär, bland annat genom att införa en kraftigt förstärkt jämställdhetsbonus.

Vården ska bli mer jämställd

- Stressrelaterad psykisk ohälsa drabbar den enskilda människan och samhället mycket hårt. Vi vill att den som söker vård ska erbjudas en enkel väg in för stöd och hjälp, att vården ska få bättre verktyg för behandling och att sjukskrivningen ska bli mer flexibel. Arbetsgivare bör ta ett större ansvar för förebyggande insatser och rehabilitering.
- Kvinnor och män ska få lika bra vård. Det borde vara en självklarhet. Vi vill inrätta ett nationellt forskningsprogram om kvinnosjukdomar och stärka den genusmedicinska kompetensen i hela vårdkedjan.
- Förlossningsvården bör organiseras så att samma barnmorska kan följa kvinnan under graviditet, förlossning och eftervård.

FÖRETAGANDE OCH JOBB BYGGER SVERIGE

Utan småföretagen stannar Sverige.

De står för nästan hälften av alla jobb i den privata sektorn och 60 procent av näringslivets bidrag till Sveriges ekonomi. De skapar ett stort värde för kunder, anställda och ägare, och är betydelsefulla underleverantörer till nationella och internationella företag.

Småföretagen är också nyckeln till att lösa många av de problem Sverige står inför, som arbetslösheten och den bristande integrationen. För det är just hos de mindre företagen som nyanställningar ökar snabbast och hos dem som många får in sin första fot på arbetsmarknaden.

Därför kommer Centerpartiet alltid att vara småföretagens bästa vän i svensk politik. Det ska vara lätt att starta och driva företag; det ska löna sig att ta klivet och satsa.

En av de viktigaste utmaningarna för företagen, och för hela Sveriges ekonomi, är den dåligt fungerande kompetensförsörjningen. Både företag och offentlig sektor skriker efter medarbetare. Samtidigt är hundratusentals människor arbetslösa i Sverige.

Så kan det inte få fortsätta. Arbetslinjen måste värnas, och den som kan jobba ska inte leva på skattebetalarnas pengar. Samtidigt behövs bättre förutsättningar att hitta ett arbete för jobbsökare.

Vi vill att det ska löna sig mer att gå från bidrag till arbete, och att fler med kortare utbildning och erfarenhet ska ha möjlighet att få enkla jobb. För dem som har en del kvar att lära sig ska det finnas goda möjligheter att praktisera, lära sig svenska på jobbet eller vidareutbilda sig. Integrationen ska präglas av intensiv praktik och språkutbildning, med hårt arbete och höga förväntningar.

Den senaste mandatperioden drev Centerpartiet igenom en historisk arbetsmarknadsreform som innebär större flexibilitet för företagen och bättre omställningsmöjligheter för medarbetare. Vi kommer fortsätta arbetet för en arbetsmarknad som fungerar ännu bättre för både företagare och anställda.

För att Sveriges företag även fortsättningsvis ska kunna leverera produkter, tjänster och jobb i världsklass krävs en pålitlig infrastruktur i hela landet, satsningar på forskning och utveckling och krafttag mot brott emot företag. Vi måste också ta vara på all den drivkraft som finns i Sverige. Fler kvinnor och personer med utländsk bakgrund ska ha möjlighet att starta företag.

Få investeringar är lika viktiga och värdefulla för samhället som de vi gör i utbildning. För att Sverige ska fortsätta vara ett av världens mest innovativa länder, och för att långsiktigt lösa kompetensbristen, krävs bättre utbildningsmöjligheter anpassade efter den enskildes och för arbetsmarknadens förutsättningar och behov. Från yrkesvux för den som saknar gymnasieexamen till konkurrenskraftiga universitet och forskning i världsklass. Alla som vill ska ha möjlighet att utbilda sig genom hela livet.

Sverige behöver också ett politiskt ledarskap som ser resten av världen som en möjlighet, inte som ett hot – som öppnar upp nya marknader för svenska varor och tjänster och gör det möjligt att rekrytera medarbetare från andra länder. Politiken får inte svika alla de företag som inte klarar sig utan arbetskraftsinvandring.

Sverige behöver mer frihandel och internationellt samarbete, inte protektionism och stängda gränser. Sverige behöver mer frihet och företagsamhet.

Centerpartiets reformagenda för att öka småföretagens potential

Sänk skatten och rensa upp i regelverket

- Sänk skatten på jobb och företagande, särskilt för småföretag och egenföretagare. Det ska löna sig att driva företag och skapa jobb.
- Rensa upp i regelträsket för entreprenörer, stora som små. Vi vill införa en ny och förenklad företagsform för mikroföretag, så att fler ska våga testa att driva företag.
- Kapitalförsörjning är avgörande för många småföretag. Vi vill att det statliga riskkapitalet blir mer effektivt och att investeraravdraget breddas och fördjupas. Därtill behöver det statliga riskkapitalet bli mer jämställt och nå hela landet, inte minst de utsatta områdena.

Arbetslösheten och kompetensbristen får inte tillåtas fortsätta

- Det måste bli billigare och lättare att anställa, särskilt personer som står långt från arbetsmarknaden. Det måste bli billigare och lättare att anställa, särskilt personer som står långt från arbetsmarknaden. Arbetsgivaravgiften behöver sänkas, i ett första skede för ett företags första anställda, för människor som står långt från arbetsmarknaden liksom de som har låga inkomster.
- Skapa fler dörrar in till arbetsmarknaden genom fler enkla jobb, det vill säga jobb som inte kräver kvalificerad utbildning. Förenkla och förstärk nystartsjobben och bredda de så kallade etableringsjobben.
- Matchningen måste förbättras. Alla ska ha rätt till en effektiv matchningstjänst och det ska bli lättare att hitta medarbetare inom alla yrken. Utbildningssystemet behöver i betydligt större utsträckning utgå från arbetsmarknadens behov.
- Svensk arbetsmarknad behöver både mer flexibilitet och mer trygghet. Stödet vid omställning och vidareutbildning måste bli bättre.
- Gör det enklare att anställa elever i yrkesprogram som lärlingar genom att stärka ersättningen för företagens kostnader förknippade med utbildningen. Detta ökar attraktiviteten för yrkesprogram och höjer kvaliteten på yrkesutbildningen.

Värna och vidareutveckla Sveriges öppenhet mot världen

- Sverige klarar sig inte utan frihandel. Öppna upp fler marknader för svenska varor och tjänster. Ställ hårdare krav på arbetsvillkor, miljö och klimat i handelsavtal.
- Skapa ett intensivår för snabbare integration. Den som får uppehållstillstånd ska snabbt integreras och ges möjlighet att försörja sig själv. Det kräver intensiva språkstudier, praktik, en effektiv matchning och jobb – inklusive möjligheten att lära sig svenska på jobbet. Integrationsinsatser ska präglas av hårt arbete och höga förväntningar. Nyanlända bör kvalificera sig in i trygghetssystemen.
- Värna arbetskraftsinvandringen. För att svenska företag ska kunna konkurrera måste de ha möjlighet att snabbt hitta, rekrytera och anställa rätt kompetens. Låt arbetskraftsinvandrare räkna in studietiden i Sverige vid ansökan om permanent uppehållstillstånd.

SVERIGES OCH HUSHÅLLENS EKONOMI MÅSTE STÄRKAS

Alltför många människor lever med små marginaler i dagens Sverige. Skenande priser urholkar reallönerna och lämnar mindre pengar kvar i plånboken efter att räkningarna är betalda. Stigande räntor leder till högre boendekostnader. Och många företagare och anställda har fortfarande inte återhämtat sig ekonomiskt från coronapandemins ekonomiska utsatthet.

Sverige har dessutom strukturella makroekonomiska utmaningar med många år på nacken. En avgörande klyfta går mellan dem som har ett jobb och dem som är arbetslösa. Många vill jobba men en mur har rests runt arbetsmarknaden som stänger ute människor, inte minst personer som är unga, långtidsarbetslösa eller har flyttat hit från andra länder.

Det är för dyrt och riskabelt att anställa, särskilt för småföretagen, och det är för kostsamt och krångligt att ge sig ut i företagande på egen hand. Det lönar sig inte heller tillräckligt att ta klivet från bidrag till arbete. Sverige har inte råd att fortsätta så här.

Lösningen är uppenbar: Skatten måste sänkas på jobb och företagande, särskilt för dem med lägre inkomster. Det ska löna sig att jobba och bidra till vår gemensamma välfärd. Men sänkt skatt handlar om mer än så; det är också en fråga om personlig frihet, om självbestämmande över frukterna av ens eget arbete.

Även många som har ett jobb har det svårt just nu på grund av rusande inflation och snabbt stigande räntor. Det handlar bland annat om ensamstående föräldrar, småbarnsfamiljer och unga som försöker spara ihop till sin första bostad. Det handlar också om alla de pensionärer som bidragit till att bygga upp Sverige, men ändå har låga pensioner, inte minst kvinnor som slitit i arbetslivet och hemmet, men inte har pensioner som motsvarar deras insatser.

För att möta detta krävs insatser som mildrar inflationens värsta effekter för dem med små marginaler. Därför bidrog Centerpartiet till att höja pensionerna på ett hållbart och rättvist sätt. Därför vill vi se över amorteringskravet. Därför vill vi sänka det totala skattetrycket nästa mandatperiod, och inte se några skattehöjningar som skadar jobben eller gör det dyrare att bo. Genom att skapa friare marknader och förbättra konkurrensen kan vi dämpa priserna ytterligare.

Hushållens långsiktiga ekonomiska välmående kräver att statens finanser är i ordning. Detsamma gäller förmågan att möta kommande kriser i en tid av växande ekonomisk oro. Det kräver ett politiskt ledarskap som vågar fatta tuffa men nödvändiga beslut för Sveriges bästa. Ett ansvarsfullt ledarskap som stärker Sveriges ekonomi långsiktigt och försvarar ordning och reda i ekonomin och det finanspolitiska ramverket. Ett resultatriktat ledarskap som säger nej till kortsiktiga populistiska satsningar och istället söker långsiktiga och konstruktiva överenskommelser förankrade i mitten.

Centerpartiets reformagenda för att stärka Sveriges och hushållens ekonomi

Mer pengar kvar i plånboken för Sveriges hushåll

- Sverige behöver en ekonomisk politik som skapar fler jobb, mer frihet och starkare hushåll. Därför vill vi sänka skatten, särskilt för dem med lägre inkomster och för de viktiga småföretagen.
- Sveriges pensionärer ska ha god trygghet, nu och många år framöver. Därför bidrog Centerpartiet till en stor höjning av pensionerna, särskilt för dem med lägre inkomster. Vi måste försvara pensionssystemets långsiktiga rättvisa och hållbarhet.
- Sänk skatten maximalt på biodrivmedel som blandas in i bensin och diesel. Det skulle sänka bilisternas kostnader, gynna klimatet, skapa jobb och minska Sveriges oljeberoende. Och med ett grönt avdrag för energieffektiviseringar i hemmet kan vi sänka hushållens elkostnader.
- Boendet är den största investeringen många människor gör. Det förstärkta amorteringskravet – ett påtvingat sparande för dem med lägst inkomster – bör avskaffas när ränteläget nu normaliseras.

Sveriges ekonomi ska stärkas, seriöst och långsiktigt

- Det totala skattetrycket måste ner nästa mandatperiod. Vi kommer inte att medverka till några skattehöjningar som skadar jobben, det egna sparandet eller gör det dyrare att bo.
- Det finanspolitiska ramverket ska värnas och förstärkas, och Sveriges långsiktiga ekonomiska stabilitet ska försvaras. Politiken ska hushålla med skattebetalarnas pengar. Mer pengar ska läggas på välfärdens kärna, mindre på bidrag.

EN VÅRD OCH OMSORG SOM SÄTTER MÄNNISKAN I CENTRUM

En nära och trygg vård och omsorg i hela landet.

Vi är övertygade om att vägen till en bättre välfärd går genom att bedriva den närmare invånarna i hela landet, och att medarbetarna ges bättre villkor för att utföra sitt arbete och utvecklas på arbetsplatsen. Med den vägledande principen är vi fast beslutna att göra Sveriges vård och omsorg ännu bättre. Här och nu, och många mandatperioder framöver.

Vi vill korta köerna och skapa fler vårdplatser där det behövs genom satsningar på fler sjuksköterskor och bättre statligt stöd till regionerna som är anpassade efter deras förutsättningar och behov. Vi vill öppna upp för fler vårdgivare och öka valfriheten så att patienter tillsammans med sin läkare kan välja vårdgivare och tid då operation eller behandling passar bäst utifrån patientens behov. Genom en platsmiljard och ökat samarbete mellan kommunal och regional hälso- och sjukvård ökar vi möjligheterna att nå målet om en beläggningsgrad på 90% på våra sjukhus.

Alla ska ha rätt till en fast läkarkontakt som man vet namnet på och som man kan möta både fysiskt och digitalt. Genom ett större fokus på trygghet och kontinuitet ökar vi kvaliteten i vården. Samtidigt måste administrationen inom vården minska så personalen får mer tid i patientmötet. Vi arbetar för en trygg och säker förlossning med en sammanhållen vårdkedja där samma barnmorska ska kunna följa kvinnan under graviditet, förlossning och eftervård.

Psykiatrik måste förbättras för såväl unga som äldre. Den som söker stöd ska mötas av en samlad och enkel väg in till vården och erbjudas bättre egenvård i väntan på behandling.

Den psykiska ohälsan hos våra barn och unga är alldeles för hög och vi måste arbeta mer förebyggande och skapa enkla vägar till vården, så att barn och unga snabbt får vård oavsett om det handlar om enklare psykisk ohälsa eller psykiatrisk sjukdom. Samarbetet mellan elevhälsovården och primärvård psykiatrik måste öka och köerna till BUP kortas.

För att lyckas med allt detta krävs långsiktigt arbete och en mängd olika reformer. Men även om vården är komplex måste allt börja med den som möter oss när vi behöver hjälp. Läkaren och barnmorskan, sjuksköterskan och undersköterskan, arbetsterapeuten och fysioterapeuten. Hon eller han ska ha möjlighet att fokusera på sitt kärnuppdrag, vidareutbilda sig med bibehållen lön och återhämta sig när det behövs. Bättre arbetsvillkor, helt enkelt.

Bättre arbetsvillkor leder till bättre vård. En läkare som kan fokusera mer på sina patienter än på pappersarbete har bättre förutsättningar att ställa rätt diagnos. En medarbetare i hemtjänsten som har tid att lära känna sin brukare kan erbjuda bättre omsorg. Och en sjuksköterska som har möjlighet till vila och återhämtning kan fortsätta ta hand om oss ett helt yrkesliv.

Att förbättra arbetsvillkoren i vård och omsorg leder inte bara till bättre resultat utan ökar också möjligheterna för vårdpersonal att känna stolthet och utvecklas i sin yrkesroll. Så byggs välfärden starkare över tid.

Eftersom kvinnor utgör en övervägande majoritet av alla medarbetare inom vård och omsorg är deras villkor dessutom en jämställdhetsfråga. Människor som jobbar inom vården drabbas oftare av stressrelaterad psykisk ohälsa än i mansdominerade yrken, och i många fall har de sämre arbetsvillkor och lägre löner. Det ska vi ändra på.

Sverige behöver en vård och omsorg som sätter patienter, brukare och medarbetare i centrum. Det är en huvudprioritering för Centerpartiet inför nästa mandatperiod.

Centerpartiets reformagenda för bättre vård och omsorg

Vård och omsorg ska bedrivas nära människan

- Köerna måste kortas och man ska ha rätt att välja bort köerna genom att söka vård i andra regioner. Vi vill skapa fler vårdplatser där det behövs med hjälp av en platsmiljard och bättre stöd till regionerna.
- Vi vill ge alla rätt till en fast läkarkontakt.
- Stödet för personer med psykisk ohälsa måste förbättras, inte minst för unga. Den som söker hjälp ska ha en enkel och samlad väg in till vården. Köerna till BUP måste arbetas bort. Vi vill förbättra rehabiliteringen och göra sjukskrivningen mer flexibel.
- Gör mer för att förebygga, motverka och rehabilitera stressrelaterad psykisk ohälsa. Vi vill göra sjukskrivningen mer flexibel och förbättra rehabiliteringen.
- Vi vill försvara valfriheten inom vård och omsorg och bedriva verksamheten nära vårdtagarna. Ansvaret för vården ska inte flyttas från regionerna till staten.

Arbetsvillkoren inom vård och omsorg måste förbättras

- Den som jobbar i vård och omsorg ska kunna växa och vidareutvecklas i sitt yrke. Vi vill ge alla undersköterskor och sjuksköterskor rätt till kompetensutveckling.
- Den administrativa bördan inom vården måste minska, bland annat med hjälp av digitala verktyg som är användbara och efterfrågade av medarbetarna.
- Att anställa fler sjuksköterskor leder till mindre stress på jobbet och bättre resultat för patienten. Vi vill rekrytera fler sjuksköterskor genom att införa en examenspremie och ge lön under specialiststudietiden.
- Mer och bättre stöd från chefer skapar trygghet på jobbet. Därför vill vi införa en obligatorisk utbildning för alla som får en chefstjänst i vård och omsorg, och skapa mindre arbetsgrupper med ett mål om max 25 medarbetare per chef.

VIDAREUTVECKLA DEN LIBERALA DEMOKRATIN

Den liberala demokratin är en av människans bästa skapelser, kanske den främsta. Inget annat styrelseskick levererar samma rättvisa, frihet och nytta – från den enskilda människans möjlighet att forma sitt eget liv till samhällets förmåga att fatta goda beslut gemensamt.

Men den liberala demokratin är hotad. Vi får aldrig ta den för given eller underskatta dess motståndare. Vissa hot kommer utifrån, som Rysslands folkrättsvidriga krig mot Ukraina har visat. Sverige måste rustas snabbt och fokuserat; ingen ska kunna ta vårt demokratiska samhälle ifrån oss.

Andra hot kommer inifrån. I flera länder har auktoritära ledare försvagat och i vissa fall monterat ner den liberala demokratin bit för bit. Här hemma finns politiska krafter som ser sådana länder och deras ledare som förebilder.

Sverige måste rustas även mot dessa hot. Våra demokratiska institutioner och principer – oberoende domstolar, äganderätten, den fria pressen, likheten inför lagen och många fler – ska stå starka oavsett politiskt styre.

En stark liberal demokrati består av mycket mer än lagar och regler. Den är ett gemensamt projekt som vi bygger tillsammans, varje dag, varje generation. Civilsamhällets roll för att binda samman människor och förbättra integrationen är ovärderlig.

Idrottsrörelsen och Sveriges folkrörelser gör värdefulla insatser för att bygga tillit och gemenskap. Idrotten, friluftslivets och kulturens betydelse för folkhälsan är odiskutabel. Att tillhandahålla kultur i hela landet är en viktig utgångspunkt för Centerpartiet. Kulturen ska vara fri och oberoende, idrotten jämlik och inkluderande.

Även bildning i bred mening, från förskolan till universiteten till den livslånga folkbildningen, är en bärande del av det demokratiska projektet.

Vi måste fortsätta arbetet för ett Sverige där ingen missgynnas på grund av kön, härkomst eller funktionsnedsättning, ett Sverige där kulturen, medierna och akademien är fri, ett Sverige där alla behövs.

Centerpartiets reformagenda för att skydda och utveckla den liberala demokratin

Skydda den liberala demokratin från inre och yttre hot

- Våra demokratiska institutioner behöver skydd. Vi vill göra det svårare att ändra grundlagen, skydda oppositionens ställning i riksdagen och stärka domstolarnas oberoende.
- Sverige ska bli ännu mer transparent. Vi vill inrätta en antikorrupsionsmyndighet, skärpa regler mot korruption och införa ett lobbyregister.
- De politiska partierna är sårbara mot påverkan och infiltration. Reglerna för finansiering av politiska partier bör skäpas och deras motståndskraft mot yttre påverkan och infiltration rustas.
- Få investeringar är lika viktiga och värdefulla för samhället och individen som utbildning, från förskola till universitet. Därför ska vi ha en likvärdig förskola och skola i hela landet.
- Den akademiska och konstnärliga friheten liksom den fria kulturen är grundbultar i ett vitalt civilsamhälle. Politiken ska bidra till goda förutsättningar men hålla armlängds avstånd. En fristående folkbildning har mycket stor betydelse i tider då demokratiska värden ifrågasätts.

Värna och vidareutveckla individens rättigheter

- Våra grundläggande rättigheter får inte tas för givna. Vi vill stärka bland annat äganderätten, diskrimineringsförbudet, minoritetsskyddet och minoritetsspråkens ställning, och grundlagsskydda rätten till abort och reproduktiv hälsa. En författningsdomstol är viktig för att värna bland annat dessa rättigheter.
- Rättsstaten och individens rättigheter gentemot staten måste försvaras. Vi säger därför nej till visitationszoner, kollektiv bestraffning, omvänd bevisbörda, anonyma vittnen, preventiv avlyssning och inskränkningar av religionsfriheten.
- Alla som bor i Sverige ska kunna få sin sak prövad. Ledtiderna för handläggning och myndighetsutövning i domstolar och myndigheter måste kortas och tillgången till ombud förbättras.

- Möjligheten att processa mot stat eller kommun, då man har goda skäl att få sin sak prövad, ska i en liberal demokrati inte vara en rätt förbehållen de med hög inkomst. Vi vill skapa en möjlighet för enskilda att kunna få ersättning för ombud i förvaltningsärenden då denne haft skäl att få sin sak prövad.
- Mer måste göras mot diskriminering. Vi vill stärka myndigheternas arbete mot diskriminering och höja ersättningen till dem som utsatts, samt lägga till kön och funktionsnedsättning som hatbrottsgrunder.

Stärk den liberala demokratin i hela landet

- Decentralisera mera. Människor ska få bestämma mer själva, och politiska beslut ska fattas nära dem som berörs.
- En allsidig, oberoende och livskraftig mediebevakning i hela landet är avgörande för demokratin. Pressfriheten ska skyddas och oberoende public service försvaras.
- Hat, hot, trakasserier och våld riktade mot demokratibärande institutioner måste upphöra. Vi ska stärka skyddet för personer verksamma bland annat i media, religiösa samfund och offentlig förvaltning.

ETT SAMHÄLLSKONTRAKT ATT LITA PÅ

Som medborgare ska du kunna lita på att staten, regionerna och kommunerna lever upp till sina delar av samhällskontraktet. Du som bor i Sverige har en skyldighet att följa våra lagar, behandla dina medmänniskor med respekt och bidra till det gemensamma efter dina förutsättningar. Du ska få trygghet, säkerhet och en god välfärd i utbyte.

Sverige ska försvaras. Rysslands folkrättsvidriga invasion har visat att vi inte kan utesluta att Sverige dras in i krig. Ukrainas heroiska försvar av sitt lands frihet och överlevnad har visat att det går att stå upp mot despoter. Centerpartiet vill rusta försvaret, stärka Sveriges civila beredskap och fullfölja inträdet i Nato.

Du ska känna dig trygg på gator, på torg och i ditt eget hem. Sverige behöver fler poliser, hårdare straff och bättre förebyggande insatser – med krafttag mot såväl gängbrottslighet, våld mot barn och mäns våld mot kvinnor. Polisen ska finnas i både förort och landsbygd, och nedstängda polisstationer behöver öppnas upp igen.

Du ska ha tillgång till en trygg välfärd som följer dig genom hela livet. Förlossningsvården ska vara tillgänglig, säker och likvärdig i hela landet. Kvaliteten i sjukvården och äldreomsorgen ska lyftas. Du som har en funktionsnedsättning ska få det stöd du behöver, och staten ska ta ett större ansvar för att LSS fungerar.

Du ska ha tillgång till en likvärdig skola i hela landet, med sikte på en utbildning och kunskapsresultat i världsklass. För det är i skolan som det första och största jämlikhetsarbetet sker. Genom att ge alla elever, oavsett bakgrund, möjligheter till en bra utbildning skapas möjligheter till klassresor. Få investeringar är lika avgörande för Sveriges framtid.

För att uppnå det måste vi värna och vidareutveckla det fria skolvalet, och åtgärda de brister som finns. Vi vill bland annat se höga kvalitetskrav för fortsatt verksamhet och vinstutdelning, och vi vill skärpa tillsynen av skolor och deras ägare. Skolpengen bör anpassas efter huvudmännens ansvar och efter elevernas förutsättningar och behov.

Skolvalet ska vara rättvist och lika för alla. Det är viktigt att alla föräldrar och elever väljer skola och att urval baserat på kö begränsas; anmälan ska ske tidigast två år innan skolstart. Betygsinflationen måste ordnas upp, med oberoende rättning och kontroll av resultat.

Lärarna och rektorerna är avgörande för att skapa en bättre skola. Vi vill bland annat genomföra en spetsinsats på karriärtjänster för dem som jobbar på skolor med låga resultat. Med hjälp av fler vägar in i läraryrket och studiemedelsavskrivning kan vi rekrytera fler behöriga lärare i hela landet.

Du ska kunna lita på att det offentliga levererar på allt detta, i hela landet. Men så ser det inte ut idag. Sverige är segregerat mellan dem med och utan jobb, mellan de som är födda här och i andra länder, mellan dem med och utan utbildning. Att vända detta måste vara en huvudprioritet inför nästa mandatperiod.

Det finns inga enkla lösningar för att lyckas med allt detta, men som medborgare ska du kunna lita på att de politiska partierna lever upp till sin del av samhällskontraktet, på att de sätter Sveriges bästa i första rummet.

Centerpartiets reformagenda för att stärka samhällskontraktet

Hela Sverige ska vara tryggt och säkert, från landets gränser till ditt kvarter

- Sverige ska försvaras. Vi vill rusta det militära försvaret snabbt, kraftfullt och långsiktigt. Sverige behöver satsa två procent av BNP på försvaret så snart det är praktiskt möjligt och gå med i Nato.
- Även det civila försvaret är livsviktigt. Vi måste rusta civilförsvaret och samhällets beredskap inför krig och kris.
- Samhället ska inte vika sig för gängen. För att besegra dem krävs bättre insatser som förebygger nyrekrytering, mer resurser till polis, åklagare, domstolar och kriminalvården och strängare straff. Dessutom bör en utredning om gängens inkomster och hur dessa kan strypas genomföras.
- Tryggheten ska förbättras i hela landet och fler brott som drabbar folk i deras vardag ska klaras upp. Fler poliser ska finnas närvarande i vardagen, både i utsatta områden och på landsbygden. Vi vill öka polistätheten till EU-snittet och öppna nedlagda polisstationer på nytt.
- Brottsofferperspektivet måste stärkas. Den som utsatts för brott ska få upprättelse och bättre stöd.

Skolan ska förbättras i hela landet, med ordning i klassrummet och skolpolitiken

- Att förbättra skolresultaten måste vara en huvudprioritering. Det vill vi åstadkomma med bättre stöd och fortbildning för lärare och rektorer, och rätt stöd till alla elever.
- Skolan ska bli bättre och mer likvärdig i hela landet. Det fria skolvalet ska värnas och små skolor och förskolor på landsbygden ges förutsättningar att fortsätta sin verksamhet.
- Styrningen av skolan ska kännetecknas av strikta kvalitetskrav och likvärdighet. Skolpengen ska anpassas efter huvudmännens ansvar och elevernas förutsättningar och behov. Vi vill ställa kvalitetskrav för vinstutdelning och stärka rättssäkerheten i betygssystemet. Dåliga skolor ska stängas.

- Vi vill också skärpa tillståndsprövningen för utländska ägare, se till att skolorna delar mer information och skapa ett mer aktivt skolval för alla. Högst hälften av platserna bör få fördelas efter kötid, och anmälan ska ske tidigast två år innan skolstart.
- Skolan ska vara en trygg plats – fri från rasism, homofobi och trakasserier grundade på kön – där barn kan växa och utvecklas. En bättre elevhälsa är en förutsättning för det.

VI VILL GE KRAFT ÅT VARJE MÄNNISKA

Sverige och världen har gått igenom mycket de senaste åren. Men en ljusare framtid är möjlig, inte tack vare den medmänsklighet och styrka som människor uppvisat inför svåra prövningar.

Under pandemin räddade vårdpersonalen liv under svåra förhållanden, familj och vänner tog hand om varandra, civilsamhället slöt upp och företagen bidrog.

Även under den säkerhetskris vi nu befinner oss i har människor visat sig från sin bästa sida. Tusentals har anmält sig till militären och frivilligorganisationer för att försvara vårt land. Civilsamhället har kraftsamlat för att ta emot flyktingar från Ukraina och enskilda har gemensamt skänkt många miljarder kronor till Ukraina.

Med den beslutsamheten, det modet och den solidariteten är ingenting omöjligt.

Med jordnära visioner ser vi positivt på framtiden. Vi vet att Sverige kan bli ett mer jämställt land, med bättre möjligheter och större rättvisa för kvinnor och män. Vi vet att nytänkande och utveckling är vägen mot en hållbar framtid. Vi vet att hela landet kan leva och växa.

Med hjärta, beslutsamhet och sunt förnuft tar vi oss dit, tillsammans.

Det som behövs är handlingskraft – och företagsamheten finns i vår själ. Det är med den vi driver igenom våra liberala värderingar och skapar en grön och trygg vardag för alla.

För grunden i vår politik är alla människors frihet och lika värde. Vi tror på människors förmåga att bestämma över sina liv och skapa sin egen framtid. Och genom att ge kraft åt varje människa, får vi hela landet att växa.

För Sveriges bästa.